

COVID-19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE BASINDA YER ALAN TURİZM HABERLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Evaluation of Tourism News in the Press during the Covid-19 Pandemic Process

Mevsim YABA

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

E-posta: mevsim_58_@hotmail.com

Prof. Dr. Hakan KOÇ

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Turizm Fakültesi

E-posta: hakankoc@cumhuriyet.edu.tr

Öz

Koronavirüs Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkıp Dünya'nın diğer kentlerine yayılıp, binlerce insanın ölümüne ve milyonlarca insanın hastalanmasına neden olmuştur. Bu çalışmada amaç; Covid-19 Pandemisi nedeniyle Türkiye'de ilk vakanın görüldüğü, alınan kapsamlı tedbirlerin ve ülke sınırlarının kapatılmasının başlangıcı sayılan 11 Mart 2020 tarihi ile "yeni normal" olarak adlandırılan dönemin başlangıcı 1 Haziran 2020 tarihleri arasında Türkiye'de ve Dünya'da turizm haberlerinin medyada yer alış biçimi ele alınmıştır. Bu amaca ulaşabilmek için Türkiye'de Türkçe yayın yapan ulusal gazeteler irdelenmiştir. Doküman incelemesi yolu ile elde edilen 350 veri, içerik analizi yöntemi ile 1 genel kategori, 5 özel kategori ve 10 alt kategoriye ayrılmıştır.

Araştırma sonuçları arasında; Covid-19 ve turizm konulu haberlerin çoğunda ülke sınırlarının kapatılması, seyahat kısıtlamaları, turizm sezonunun geç başlaması ve buna bağlı olarak olumsuz ekonomik etkilerden ve Covid-19 ve turizm konulu haberlerde yeni hastanelerin açılması ile sağlık turizmine olan olumlu etkiden sıkça bahsedildiği tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, Covid-19 Pandemisi nedeniyle turizm faaliyetlerinin yanında kültür ve spor faaliyetlerinin de olumsuz etkilendiği ve Covid-19 Pandemisi nedeniyle turizmin şeklinin de değişeceği; alternatif turizm türlerinin ön plana çıkacağı öngörülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Koronavirüs, Pandemi, Turizm, Turizm Haberleri.

ABSTRACT

The Coronavirus which broke out in Wuhan, China and spread around the world caused thousands of people dead and millions of people infected. The purpose of this study is to; discuss the media coverage of tourism news between March 11,2020 which is considered the beginning of comprehensive measures taken and closure of the country borders after the first case seen in Turkey because of the covid 19 pandemic and June 1,2020 the beginning of the period called "new normal" in Turkey and the world. National newspapers published in Turkish in Turkey were analyzed to achieve this goal. 350 pieces of data and contents that obtained through document review were seperated to 1 general category, 5 special categories and 10 sub categories.

Among the research results, it was determined that closure of country borders, travel restrictions, late start of the tourism season and therefore negative economic effects and the positive impact on health tourism with the opening of new hospitals were frequently mentioned on the most of the news about covid 19 and tourism. And also, It is predicted that besides tourism activities, cultural and sports activities were also negatively affected because of the covid 19 pandemic and the type of tourism will change due to the covid 19 pandemic, and alternative tourism types will come to the fore.

Key words: Covid-19, Coronavirus, Pandemic, Tourism, Tourism News.

1. GİRİŞ

Pandemi, "Dünya çapında ya da Dünya'nın çok geniş bir bölgesinde meydana gelen, uluslararası sınırları aşan ve genellikle çok sayıda insanı etkileyen bir salgın" olarak tanımlanır (who.int). İnsanlığın var olduğundan günümüze kadar ölümlere ve sağlık sorunlarına yol açan birçok salgın meydana gelmiştir.

Dünya tarihinde meydana gelen başlıca pandemiler; 639 Yılında Kudüs'e yakın Amnas şehrinde ortaya çıkan Amnas Vebası, Asya'nın güney batısı ve Çin'de başlayıp, 1347-1351 tarihlerinde Avrupa'ya ulaşıp büyük yıkıma yol açan kara veba, Vibrio cholerae bakterisinin sebep olduğu bağırsak enfeksiyonuna bağlı şiddetli ve akut ishal ile seyreden kolera hastalığı 1817 yılında Japonya'da ortaya çıkarak, Moskova'da, sonrasında ise Avrupa'da binlerce insanın ölmesine neden olmuştur. Tarihte bilinen en büyük salgın ise; 1918-1920 tarihleri arasında 18 ayda 100 milyon insanın ölümüne neden olan İspanyol Gribi'dir. Çin Gribi ya da Hon Kong Gribi olarak bilinen Asya Gribi 1968-1969 yılları arasında etkili olup bir milyon civarında insanın hayatını kaybetmesine neden olmuştur. 1700'lü yıllarda etkili olan Çiçek hastalığı ise o dönemde yaklaşık 20 milyon kişinin ölümüne neden olmuştur. Domuz Gribi ise 1976 yılında ortaya çıkıp belli dönemlerde toplamda bir milyona yakın kişiye bulaşmıştır. Kuş Gribi hayvanlardan kaynaklı viral bir hastalık olup Türkiye, ABD ve Avustralya'da görülmüştür. Hali hazırda devam eden pandemilerin başında ise Çin'in Hubei eyaletinde 2019 yılında ortaya çıkan Covid-19 Pandemisi gelmektedir (Aslan 2020:36-38).

Turizm hareketi yüzyıllardır devam eden bir olgudur. Turizm kavramının oldukça farklı ve fazla tanımı olmasına rağmen Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) turizmi şu şekilde tanımlamıştır; "Turizm, insanların kişisel veya ticari / mesleki amaçlarla diğer ülkelere veya bulunduğu ortamlarının dışındaki yerlere ziyaretini gerektiren sosyal, kültürel ve ekonomik bir hareketliliğidir" (unwto.org).

UNWTO verilerine göre 2019 yılında turist sayısı, 2018 yılına göre %3,8 artarak 1,5 milyar kişiye ulaşmıştır (unwto.org). 2019 yılında turizm sektöründen 8,9 milyar ABD Doları kazanç ve Küresel Gayri Safi Yurt İçi Hasıla'nın 10,3'lük kısmı elde edilmiştir. Ayrıca 330 milyon çalışan kapasitesi ile Dünya çapında on çalışandan bir tanesi turizm sektöründe yer almaktadır (wtcc.org).

Türkiye'de ise 2019 yılında, 2018 yılına göre turist sayıları %12,2 oranında artarak 45,8 milyondan 51,7 milyona yükselmiştir. Ülkemiz 2019 yılında Dünya'nın en çok turist ağırlayan 6. Ülkesi olmuştur. 2019 Yılında turizm gelirleri ise (yabancı ziyaretçiler ve yurtdışında ikamet eden vatandaşların toplamı) bir önceki yıla göre %16,9 artış ile 34,5 milyar ABD Dolarına yükselmiştir (www.ktb.gov).

Kitle iletişim araçları en eski geçmişi olan yazılı basın aracı gazetelerdir. Gazeteler her çeşit haberi topluma ulaştıran, bunu yaparken de kamuoyu oluşturup toplumu aydınlatan ve bazı zamanlar yönlendiren ve aydınlatan yayın organıdır. Gazetelerin topluma haber ulaştırmak, eğitmek, kamuoyu oluşturmak ve kamuya yön vermek gibi önemli görevleri vardır (Yapar 1997:16).

Turizm ve Koronavirüs, Turizm ve Covid-19 ile ilgili alan yazın taraması yapıldığında oldukça çeşitli çalışmalar görülmektedir. Yeni Koronavirüs (Covid-19) Salgını ve Turizm Faaliyetlerine Etkisi (Acar 2020), Covid-19 Salgının Seyahat Acentaları Üzerindeki Etkisi (İbiş 2020), Koronavirüs Sürecinin Turizm Sektörüne Etkisi ve Salgına Karşı Alınan Tedbirler (Çakır, Barakazı 2020) gibi çeşitli çalışmalara konu edildiği görülmektedir. Bununla birlikte Aylan tarafından yapılan "Covid-19 Pandemisinin Turizm Sektörüne Etkisi: Turizm Yazılı Basınında Çıkan Haberlere Yönelik Nitel Bir Araştırma" (Aylan 2020) çalışmasında ise turizm yazılı basınında pandemi ile ilgili haberler üzerinden bir çalışma yürütülmüştür. Bu çalışmada ise Türk Ulusal Basının 'da yer alan gazete haberleri incelenmekte, literatürde buna benzer bir çalışmaya rastlanmamaktadır, bu anlamda bir boşluğu dolduracağı ön görülmektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Yeni Koronavirüs Hastalığı (Covid-19), ilk olarak Çin'in Vuhan Eyaleti'nde 2019 yılı, aralık ayının sonlarında yüksek ateş, öksürük ve nefes darlığı gibi solunum yolu belirtileri görünen bir grup hastada yapılan araştırmalar sonucunda 13 Ocak 2020'de tanımlanan bir virüstür. Virüs öksürük ve hapşırma ile ortama saçılan damlacıklar yoluyla bulaşır. Ayrıca kirli yüzeylerle temastan sonra el yıkamadan ağıza, buruna ve göze dokunma yoluyla virüs vücuda girebilir. 65 yaş üstü ve kronik hastalığı (diyabet, kalp-damar hastalıkları, yüksek tansiyon, astım gibi akciğer hastalıkları) bulunan bireylerde zatürreye dönüşüp hayati fonksiyonları tehlikeye atmaktadır. Daha genç ve sağlıklı bireyler hastalığı hafif semptomlarla evde istirahat ederek geçirebilmektedir. Virüsten korunmak için kalabalık ve kapalı ortamlardan uzak durmak, maske takmak, mesafeyi korumak ve el temizliğine özen göstermek gerekir (covid19.saglik.gov.tr).

14 Şubat 2021 tarihi itibarıyla tüm Dünya'da Koronavirüs vaka sayısı 108.576.068, virüs kaynaklı ölüm sayısı 2.394.694 olurken, Türkiye'de vaka sayısı 2.579.896, ölüm sayısı 27.377'dir (news.google.com).

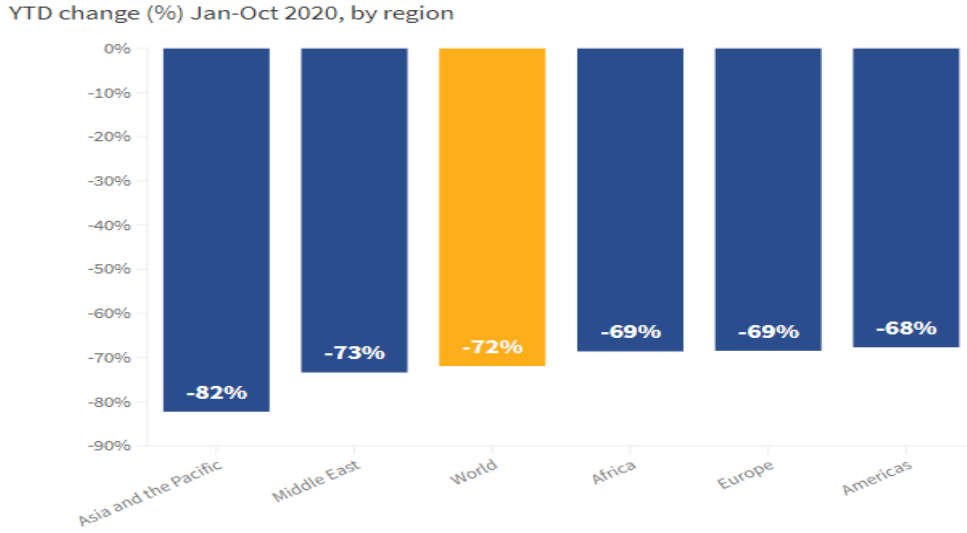
Koronavirüs 11 Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi ilan edilmiştir (covid19.saglik.gov.tr).

Pandeminin yayılma hızına bağlı olarak önce ülkeler sınırlarını kapatmış ardından şehirler arası seyahat kısıtlamaları ve sokağa çıkma yasakları uygulanmaya başlamıştır. Ülkelerin sağlık sistemi iflas etmiş, birçok sektör (ulaşım, turizm, havacılık gibi) durma noktasına gelmiştir.

Birleşmiş Milletler tarafından 2020 yılı ağustos ayında hazırlanan rapora göre Covid-19 virüsünün neden olduğu pandemi dolayısıyla Dünya genelinde turizm sektöründe hizmet veren 100 ile 120 milyon arasında çalışanın işsiz kalacağı değerlendirilmiştir (un.org).

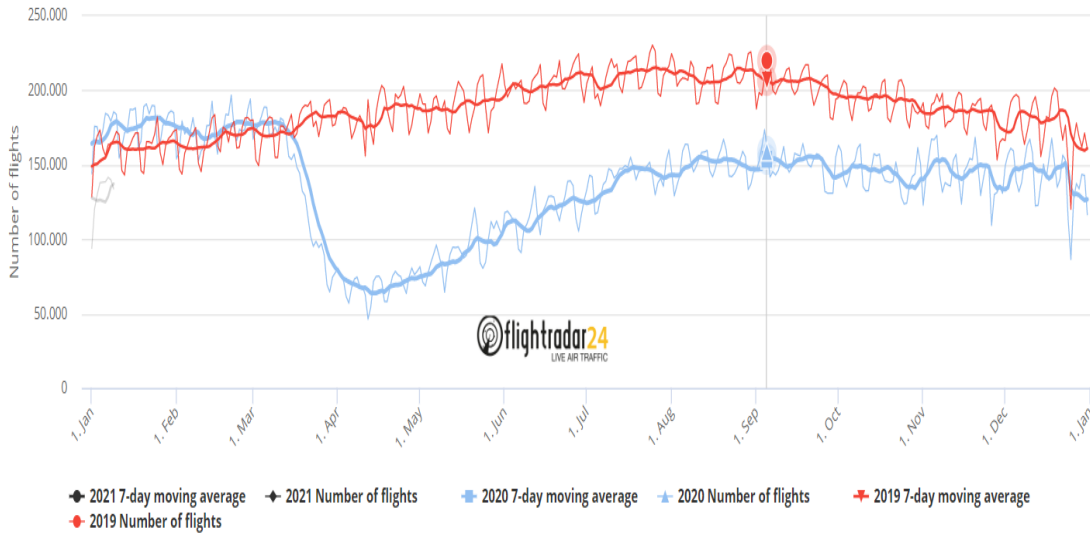
UNWTO turizm sektöründeki gelişmelere bağlı olarak çeşitli aralıklarla raporlar ve istatistikler yayınlamış ve durum değerlendirmesi yapmıştır. Bu raporların sonuncusu 17 Aralık 2020 tarihinde yayınlamış olup şu değerlendirmelerde bulunulmuştur (unwto.org):

- Uluslararası turist hareketliliği, seyahat kısıtlamaları, düşük tüketici güveni ve Covid-19 virüsünü kontrol altına almak için yürütülen küresel mücadele neticesinde 2020'nin ilk on ayında %72 oranında düşmüş ve bütün bu faktörler turizm tarihindeki en kötü yılın yaşamasında etkili olmuştur.
- UNWTO en son turizm verilerine göre, destinasyonlar Ocak ve Ekim ayları arasında 2019'un aynı dönemine göre 900 milyon daha az uluslararası turisti ağırladı. Bu durum uluslararası turizm ihracat gelirlerinde 935 milyar ABD doları kayıp anlamına geliyor. 2009 yılında küresel ekonomik krizin etkisiyle yaşanan kaybın 10 katından fazladır.
- Birleşmiş Milletler uzman turizm ajansı tarafından sunulan genişletilmiş 2021-2024 senaryoları, 2021'in ikinci yarısında bir toparlanmaya işaret ediyor. Seyahat kısıtlamaları, virüsün kontrol altına alınmaması ve düşük tüketici güveni ile birlikte uluslararası turizmin canlanmasının önündeki ana engel olarak görülüyor. Bununla birlikte, uluslararası varışlar açısından 2019 seviyelerine dönüşün iki buçuk ila dört yıl arasında zaman alacağı düşünülüyor.

Grafik1: Turizm Bölgeleri 2019-2020 Verileri Karşılaştırması (unwto.org)

Grafik 1’de görüldüğü gibi; UNWTO tarafından hazırlanan 2019 yılı ile 2020 yılı Ocak-Ekim ayları arası verileri karşılaştırılarak Asya ve Pasifik Bölgesi, Orta Doğu, Afrika, Avrupa ve Amerika’daki turizm hareketliliğindeki düşüş aşağıdaki grafikte belirtilmiştir. Buna göre Asya ve Pasifik Bölgesinde %82 azalış, Orta Doğu’da %73 azalış, Afrika’da %69 azalış, Avrupa’da %69 azalış ve Amerika Kıtasında ise %68 azalış kaydedilmiştir.

Grafik 2: Toplam Günlük Uçuş Sayıları 2019-2021 (www.flightradar24.com)

Flightradar24 isimli uluslararası uçuş takip ve izleme sitesinden alınan verilere göre Covid-19 Pandemisi’nin ortaya çıktığı 2019 yılının sonlarında ve takip eden aylarda uçuş sayılarında meydana gelen düşüş açıkça görülmektedir. Günlük 150-200 bin civarında seyreden uçuş sayısı 50 bin bandının aşağısına düştüğü görülmektedir.

Türkiye’de 11 Mart’ta ilk vakanın görülmesinden sonra okullar tatil edilmiş, kurumlarda esnek mesai sistemi uygulanmaya başlanmış, kronik hastalığı olan çalışanlar idari izne ayrılmış, ilk aşamada risk gurubunda olduğu değerlendirilen 65 yaş üstü vatandaşlar ile taşıyıcı olduğu düşünülen 20 yaş altı gençler ve çocuklar için sokağa çıkma kısıtlamaları uygulanmıştır. Vaka artışına bağlı olarak tedbirler sıkılaştırılmış ve yasaklar artmıştır. Ülke sınırları kapatılmış, iller arası seyahat sınırlamaları ve sokağa çıkma yasakları ile karantinalar uygulanmıştır. Alınan bu

tedbirler kapsamında hasta sayılarının azalması ile birlikte de 1 Haziran 2020 tarihinde “yeni normal” olarak adlandırılan dönem başlamıştır. Yurt dışı seyahat sınırlamaları kısmen kaldırılmış, yurt içinde ise temizlik-maske-mesafe tedbirlerine riayet etmek kaydı ile seyahat kısıtlamaları ve sokağa çıkma yasakları tamamen kaldırılmıştır.

Covid-19 Pandemisinden önce Türkiye 2020 yılında 58 milyon turist ve 41 milyar dolar turizm geliri hedeflemekteydi (www.iha.com.tr). Ancak yaşanan gelişmeler doğrultusunda 2020 yılında bu hedefin çok altında bir turizm sezonu geçirilmiştir. Aşağıdaki tabloda Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerinden yola çıkarak bu değişimi görmek mümkündür (ktb.gov.tr):

Tablo 1: 2018-2019-2020 Yılları Türkiye Turist Sayıları Değişim Tablosu (ktb.gov.tr).

Türkiye'ye Gelen Yabancı Ziyaretçilerin Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı					
Aylar	Yıllar			% Değişim Oranı	
	2018	2019	2020*	2019/2018	2020/2019
Ocak	1 461 570	1 539 496	1 787 435	5,33	16,11
Şubat	1 527 070	1 670 238	1 733 112	9,38	3,76
Mart	2 139 766	2 232 358	718 097	4,33	-67,83
Nisan	2 655 561	3 293 176	24 238	24,01	-99,26
Mayıs	3 678 440	4 022 254	29 829	9,35	-99,26
Haziran	4 505 594	5 318 984	214 768	18,05	-95,96
Temmuz	5 671 801	6 617 380	932 927	16,67	-85,9
Ağustos	5 383 332	6 307 508	1 814 701	17,17	-71,23
Eylül	4 792 818	5 426 818	2 203 482	13,23	-59,4
Ekim	3 755 467	4 291 574	1 742 303	14,28	-59,4
Kasım	1 966 277	2 190 622	833 991	11,41	-61,93
Aralık	1 950 705	2 147 878		10,11	
Toplam	39 488 401	45 058 286		14,11	
11 Aylık Toplam	37 537 696	42 910 408	12 034 883	14,31	-71,95

Emniyet Genel Müdürlüğü'nden alınan geçici verilere göre 2020 yılı Kasım ayında Ülkemizi ziyaret eden yabancı sayısında geçen yılın aynı ayına göre %61,93 azalış göstererek 833 991 olmuştur.

3. AMAÇ VE YÖNTEM

3.1. Çalışmanın Amacı

Turizm talep boyutu itibarıyla ortaya çıkan farklı koşullara olumlu ya da olumsuz biçimde ani tepki gösteren dinamik yapıya sahip bir sektördür. Gerçekleştirildiği destinasyonlara ciddi boyutlarda ziyaretçi sağlayan, küresel alanda ilgiyle takip edilen ve ev sahibi ülkelerde gelir yaratma etkisine sahip etkinlikler veya bölgelerin sahip olduğu ve bölgeyi eşsiz hale getiren çekicilikler turizmden sağlanan gelir üzerinde pozitif etki oluştururken; terör olayları, siyasi karışıklıklar ve salgın hastalıklar benzeri beklenmeyen ve yaşanması istenmeyen durumlar da küresel çapta seyahat planlarının değişmesi, rezervasyon iptali ile ülke sınırların, salgının meydana geldiği ülkenin vatandaşlarına kapatılması gibi turizm sektörü açısından olumsuz sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Öngörülemeyen hususlardan biri sayılan salgın hastalıklar da baş gösterdiği bölgeye güveni azaltmaktadır (Çeti, Ünlüören 2019: 109-110).

Turizm inşaat, perakende, yiyecek içecek, iletişim, bilişim, hukuk gibi birçok sektöre etki eden bir sektördür. Türkiye'nin temel geçim kaynağı turizm olmamakla birlikte özellikle döviz girdisi ve işsizliği azaltma konularında oldukça önemli katkıları olan bir sektördür. Turizmde temel olan yer değişimdir, salgın döneminde ise hastalığın yayılmasını durdurmak için alınan

önlemlerle birlikte turizm faaliyetleri durma noktasına gelmiştir. Türkiye için çok önemli olan bu sektörde meydana gelen gelişmeler yerel ve ulusal basın tarafından haberlere konu edilmiştir. Bu araştırmanın amacı; Türkiye’de 2020 yılı 11Mart – 1 Haziran tarihleri arasında Türkçe, ulusal yayın yapan gazetelerden doküman irdelenmesidir. Bu amaçla ulusal basında yer alan haberler aşağıdaki ölçütlerle ele alınmıştır.

- Turizm ve Koronavirüs, Turizm ve Covid-19 haberleri aktarılırken sektöre en fazla hangi etkisinden bahsedilmektedir?
- Ulusal ve Uluslararası turizm haberlere nasıl konu edilmiştir?
- Turizm haberlerinden farklı olarak kültür, sanat ve spor konulu haberler nasıl değerlendirilmiştir?
- Hangi turizm çeşidi daha fazla ve ne şekilde gündeme getirilmiştir?
- Haberler hangi sayfalarda okuyucuya aktarılmaktadır?

3.2. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada iki sınırlılıktan bahsedilebilir. Birincisi Türkiye’de ilk Koronavirüs hastasının tespit edildiği gün olan 11 Mart 2020 ve normalleşmenin başladığı 1 Haziran 2020 tarihleri arasında yerel basında yer alan haberlerin yapılmış olması. İkincisi ise ulusal temelli yayın yapan ve en yüksek tiraja sahip 10 gazeteden faydalanmak zorunda kalınmasıdır.

3.3. Yöntem

Çalışmanın verileri Türkiye’de günlük yayın yapan, ulusal yazılı basından elde edilmiştir. Bu çalışma nitel araştırma olup, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmada veriler 2020 yılı 11Mart – 1 Haziran tarihleri arasında ulusal yayın yapan gazetelerden doküman incelemesi yöntemiyle araştırmacı tarafından analiz edilmiştir. Durum çalışması karmaşık istatistiksel analizlerle bulguların elde edildiği deneysel çalışmalardan ziyade bir kurumu, kişiyi veya olayı boylamsal ve derinlemesine inceleyen özgün çalışmalardır. Durum çalışmasında 'durum' "bir köy halkından bir bireye veya bir olaydan, belli bir programın uygulanması gibi bir dizi işleme göre değişebilir" (Glesne 2011: 30).

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler 2020 yılı 11Mart – 1 Haziran tarihleri arasında ulusal yayın yapan gazetelerden doküman incelemesi yoluyla incelenerek elde edilmiştir. Covid19+Turizm ve Koronavirüs+Turizm konulu haberler Ülkemizde basını günlük olarak takip eden ve kaydını tutan Medya Takip Merkezi’nden elde edilmiştir. Araştırma için 350 haber incelenmiştir, incelenen haberler 1 genel kategori, 5 özel kategori ve 10 alt kategoriye ayrılmıştır. Turizm ve Koronavirüs, Covid-19 içerikli haberlerden ilgisiz olanları eleme yaptıktan sonra mart ayında 58 haber, nisan ayında 84 haber, mayıs ayında 92 haber ve 1 Haziran tarihinde ise 5 haber bulunmuştur.

Tablo 2: Koronavirüs, Covid-19 ve Turizm Haberlerinin Sınıflandırılması

Genel Kategori	Özel Kategori	Alt Kategori
Covid-19 Pandemi Sürecinde Ulusal Basında Yer Alan Turizm Haberleri	Covid-19 ve Turizm Haberleri	Ulusal Turizm Alternatif Turizm Uluslararası Turizm
	Covid-19 ve Sağlık Turizmi Haberleri	Yeni Hastaneler
	Covid-19 ve Ekonomi Haberleri	
	Covid-19 ve Kültür, Sanat, Spor Haberleri	Müze/ Sanal Müze Sinema

Haberlerin Veriliş Biçimi	Futbol
	Manşet
	Köşe Yazısı
	İç Sayfa

Tablo 2’de “Covid-19 Pandemi Sürecinde Ulusal Basında Yer Alan Turizm Haberleri” başlığı altında Covid-19 ve Turizm, Covid-19 ve Sağlık Turizmi, Covid-19 ve Ekonomi, Covid-19 ve Kültür, Sanat, Spor ve Haberlerin Veriliş Biçimi adlı 5 özel kategori oluşturulmuştur. Covid-19 ve Turizm başlığı altında ulusal turizm haberleri, uluslararası turizm haberleri ve alternatif turizm içerikli haberler yer almaktadır. Covid-19 ve Sağlık Turizmi başlıklı haberde ise alt kategori olarak sıkça bahsedilen yeni açılan hastane haberleri yer almaktadır. Covid-19 ve Kültür, Sanat, Spor kategorisi altında müze/sanal müze, sinema ve futbol başlıklarına yer verilmiştir. Son olarak Haberleri Veriliş Biçimleriyle ilgili olarak da köşe yazısı, manşet ve iç sayfa haberleri şeklinde kategorize edilmiştir.

3.5. Verilerin Çözülmesi

Bu çalışmada doküman incelemesi yoluyla elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. İçerik analizi” mesaj değeri taşıyan her türlü verinin bir amaç doğrultusunda taranması, kategorilere ayrılması, özetlenmesi ve bulguların amacı doğrultusunda analiz edilmesi ve yorumlanması işlemlerini içeren bir bilimsel araştırma yöntemidir” (Şahin 2008:53). Karagöz ise içerik analizini şu şekilde yorumlamaktadır; araştırılacak konu ile ilgili dokümanlardaki bilgiler, mesajlar, sloganlar, simgeler, karakterler vb. durumlar incelenir ve sayısallaştırılır (Karagöz 2019:972).

Araştırmada ulaşılan veriler, araştırmacı tarafından 1 genel kategori, 5 farklı özel kategori ve 10 alt kategoriye ayrılmıştır.

4. BULGULAR

Doküman incelemesi yöntemi kullanılarak yapılan nitel çalışmada birtakım sorular sorulmuş, cevapları aranmış ve doğrudan alıntılara yer verilerek desteklenmeye çalışılmıştır.

Turizm ve Korona, Turizm ve Covid19 Haberleri Aktarılrken Sektöre En Fazla Hangi Etkisinden Bahsedilmektedir? Ulusal ve Uluslararası Turizm Haberlere Nasıl Konu Edilmiştir?

2020 Yılı 11 Mart-1 Haziran tarihleri arasında yayınlanan 350 haber incelenmiştir. İncelenen haberlere bakıldığında 90 tane ile en fazla haberin ekonomi ile ilgili olduğu görülmüştür. Onun arkasından 77 haber ile ulusal turizm haberi gelmektedir. 25 tane uluslararası turizm haberine yer verilirken,23 haber ile sağlık turizmi konulu haberler bulunmaktadır. Akabinde kültür, sanat ve sporla ilgili 23 haber bulunurken, alternatif turizmle ilgili de 8 tane habere yer verilmiştir.

Tablo 3: Türkiye’de yayın yapan günlük gazetelerde mart, nisan, mayıs ayları ile 1 Haziran tarihinde turizm ve koronavirüs ile ilgili haberlerin verilişi:

Turizm Çeşitleri ve Haberleri	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran
Covid-19 ve Ekonomi	35	36	17	2
Covid-19 ve Sağlık Turizmi	2	4	16	1
Ulusal Turizm	9	27	39	2
Alternatif Turizm	2	-	6	-
Uluslararası Turizm	6	9	10	-
Covid-19 ve Kültür, Sanat, Spor	4	8	4	-
Toplam	58	84	92	5

Turizm Türkiye için oldukça önemli bir gelir kaynağıdır. Oteller, seyahat acenteleri, tur operatörleri, yiyecek-içecek işletmeleri, ulaşım, havacılık gibi onlarca sektör turizmden doğrudan gelir elde etmektedir. Milyonlarca kişi turizme doğrudan ya da dolaylı istihdam sağlayan sektörlerde çalışmaktadır. Covid-19 dolayısıyla turizm hareketliliğindeki olağan üstü düşüş en çok ekonomiyi etkilemiştir. Bu etkilenme de gazete haberlerine yansımıştır. Bu dönemde gazetede çıkan haberler incelendiğinde en sık bahsedilen etki ekonomik etkidir, ekonomiye olan olumsuz etki ile birlikte sektörün içinde bulunduğu mali krizdir. Ekonomik etkiden sonra, en fazla haber Türkiye’de turizm sektörü ile ilgili tüm gelişmeleri içeren ulusal turizm haberleridir. Ulusal haberlerde turizm sektörünün pandemi sonrası dönemdeki durumu değerlendirilen konulardandır. Dünya turizmi ile ilgili haberler ise “uluslararası turizm” başlığı altında değerlendirilmiştir. Doğrudan alıntı örnekleri aşağıda belirtilmiştir.

Covid-19 ve Ekonomi İçerikli Metinler

15.04.2020, Sözcü, Virüs Bu Sektörleri Vuracak: Türkiye’yi etkisi altına alan salgının bir yıl sürmesi durumunda turizm, eğlence ve kültür ile otel harcamaları %90 dan fazla azalacak. Devletin yoksullara aktarmak için 428 milyar liralık kaynağa ihtiyacı olacak.

12.03.2020, Yeni Şafak, Küresel Ticaret Karantinada: Dünya’nın en büyük ikinci ekonomisi Çin’de çıkan Koronavirüs ticarete büyük bir tahribata yol açtı. Turizmdeki kayıp 125 milyar Dolar ve ulaşım sektöründeki kayıp 33 milyar Dolar olacak.

Covid-19 ve Ulusal Turizm İçerikli Metinler

03.05.2020, Milliyet, Turizmde Yeni Dönem, Plajlara Korona Düzenlemesi: Aylardır evlerine kapanan insanlar, sokağa çıkacakları, tatil yapacakları günleri dört gözle bekliyorlar. Tatil merkezlerinin belediye başkanları plajlarda uygulanacak sosyal mesafe kuralıyla, dezenfekte çalışmalarlarıyla hazirandan itibaren misafirlerini ağırlamayı hedefliyor.

05.04.2020, Türkiye Gazetesi, Turizmde Toparlanma ‘Yerli’lerle Başlayacak: Koronavirüsün kontrol altına alınmasının ardından, ilk etapta iç pazar ve yakın destinasyonlara yönelik tatil amaçlı seyahatlerde hareketlenme görülecek.

Covid-19 ve Uluslararası Turizm İçerikli Metinler

28.05.2020, Türkiye Gazetesi, Turizmciler Berlin’de Sokaklara İndi: Alman Hükümeti tarafından kendilerine yapılan maddi yardımı yetersiz bulan turizmciler sektör için ‘acil kurtarma paketi’ çağrısında bulundu.

20.05.2020, Sözcü, Sınırlar Açılırsa İkinci Dalga Gelir: Dünya Tabipler Birliği Başkanı Frank Montgomery; Avrupa’da turizmi yeniden canlandırmak için sınırların yeniden açılması planlarına karşı çıktı.

Turizm Haberlerinden Farklı Olarak Kültür, Sanat ve Spor Konulu Haberler Nasıl Değerlendirilmiştir?

Tüm Dünya’da etkisini gösteren salgında kısıtlamalarla birlikte olimpiyatlar da dahil olmak üzere pek çok spor organizasyonu ertelenmiş ya da iptal edilmiş, tiyatrolar kapatılmış, müzelere ziyaretçi yasağı getirilmiş, sinema salonları faaliyetlerini durdurmak zorunda kalmıştır. Bütün bu gelişmeler de o dönemde yayımlanan gazete haberlerine konu edilmiştir. Kültür, sanat ve spor içerikli mart ayında 4 haber, nisan ayında 8 haber ver mayıs ayında 4 haber saptanmıştır. Doğrudan alıntılara yer verilerek örnekler sunulmuştur.

Covid-19 ve Spor İçerikli Metinler

21.04.2020, Sözcü, Antalya Futbolu Bekliyor: Covid-19 salgını sonrası hayat normale dönemeye başlarsa adres belli. Türkiye’nin en gözde turizm merkezinde 889 otelde, 232.361 oda ve 500.583 yatak bulunuyor. 200’den fazla futbol sahasının yer aldığı bölgedeki 4 statta lig maçları oynanabilir.

13.03.2020, Yeni Şafak, Okullar Tatil, Maçlar Seyircisiz: Cumhurbaşkanı Erdoğan başkanlığında külliyyede “koronavirüs” toplantısı yapıldı. Toplantıda okulların tatil edilmesi ve maçların seyircisiz oynanması kararlaştırıldı.

Covid-19 ve Kültür, Sanat İçerikli Metinler

21.03.2020, Hürriyet, Covid-19 Günlerinde Sanat Eve Geldi: Koronavirüs tedbirleri kapsamında tüm etkinlikler iptal olup herkes evlere kapanınca Türkiye’de ve Dünya’da çok sayıda sanat olayı ve etkinlik dijital hale geldi. Sadece sanat müzeleri ve konserler değil, arşivler, kütüphaneler ve tarihi mekanlar da salonumuzun içine girdi.

17.04.2020, Türkiye Gazetesi, Sanal Müzeye 810 Bin Ziyaretçi: Korona günlerinde tarihe seyahat ettik. Göbeklitepe Ören Yeri 255.150 defa gezilerek müzeler içerisinde en çok gezilen yer oldu.

13.04.2020, Türkiye Gazetesi, Dört Ülkeden Sanatçı Evde Konser Verdi: Türk, Sırp, İtalyan ve Çinli orkestra ve koro sanatçıları Covid-19 sebebiyle başlatılan “uzak ama birlikte projesi” çerçevesinde internet üzerinden evlerinden katılarak konser verdi. Konserin görüntüleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın youtube kanalından paylaşıldı.

Hangi Turizm Çeşidi Daha Fazla ve Ne Şekilde Gündeme Getirilmiştir?

Covid-19 Pandemisi ile birlikte turizm algıları da değişmeye başlamıştır. Alternatif turizm türleri gündeme gelmiştir. 11 Mart-1 Haziran tarihi arasında Türk basınında mart ayında 2, mayıs ayında ise 6 haberde kampçılık, yat kiralama, villa kiralama, karavan turizmi gibi turizm türlerinden bahsedilmiştir. Doğrudan alıntılara çalışmamızda şu şekilde yer verilmiştir:

11.05.2020, Sözcü, Kongreler Zoom’a, Tatiller Villa ve Karavana Taşınacak: Tatil köylerinde, beş yıldızlı otellerde tatil yapma biçimi değişecek. Yani büyük kalabalıklar kendini sosyal mesafenin korunduğu تنها tatil alanlarına bırakırken, villa tipi gibi alanı belli alternatifler ön plana çıkacak.

21.05.2020, Türkiye Gazetesi, Sayın Ersoy’a Önerim Turizmde Korona Engeli Karavanla Aşılır: Turizmde alternatif turizm seçeneklerini seferber ederek bu zor günlerin üstesinden gelebiliriz. İşte o seçeneklerden biri ve belki de en önemlisi karavan turizmi. Karavan konaklama yerleri yapan turistik beldelerin turizm geliri bakımından büyük fark atacağını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Türkiye sağlık turizminde son yıllarda büyük atılım göstermiştir. Pandemi ile birlikte 29 Mayıs’ta açılan 1008 yatak kapasiteli Prof.Dr. Feriha Öz Acil Durum Hastanesi ile 30 Mayıs’ta açılışı yapılan 1008 yatak kapasiteli Prof.Dr. Murat Dilmener Acil Durum Hastaneleri (trthaber.com) bu dönemde sağlık hizmetlerine katkıda bulunmak için faaliyete geçirilmiş olsa da pandemi bittikten sonra ulaşım kolaylığı nedeniyle özellikle sağlık turizmine katkı vereceği düşünülmektedir. Çalışmanın yapıldığı tarihlerde mart ayında 2 haber, nisan ayında 4 haber, mayıs ayında 16 haber ve 1 Haziran tarihinde 1 haber sağlık turizmi konuludur. Doğrudan alıntılara çalışmamızda yer verilmiştir.

17.05.2020, Türkiye Gazetesi, Sağlıkta 31 Ülkeye Hizmet: İstanbul’da Yeşilköy ve Sancaktepe’ye iki yeni hastane inşa eden Türkiye sağlık turizminde yeni hamle başlatıyor. 20 Mayıs’tan itibaren aralarında Almanya, Hollanda ve İngiltere’nin de yer aldığı 31 ülkenin hastaları tedavi için kabul edilecek.

13.05.2020, Yeni Şafak, 50 Milyar Dolar Mümkün: Korona salgınıyla mücadele etmek için inşa edilen hastaneler sağlık turizmi için de avantaj sağlayacak. Sağlık Turizmi Konseyi Başkanı Emin Çakmak, hastaların ambulans uçaklarla getirilip tedavi edilmesinin Türkiye’yi cazibe merkezinin ötesinde sağlık merkezine dönüştüreceğini, 2023 de sağlık turizminden 50 milyar Dolar gelir elde edebileceğini söyledi.

Haberler Okuyucuya Hangi Sayfalardan Aktarılmaktadır?

11 Mart ve 1 Haziran tarihleri arasında yer alan zaman diliminde 239 haberden 156 tanesi iç sayfada, 65 tanesi köşe yazısı ve 18 haber de okuyucuya manşetten aktarılmıştır. Turizm

haberlerinin yayınladığı sayfalar değerlendirilirken şu husus dikkat çekmiştir; yeni hastanelerin açılmasıyla birlikte oluşacak sağlık turizmi potansiyeli okuyucuya genelde manşetten duyurulmuştur. Hükümet tarafından açıklanan ekonomik destek paketinde turizm sektörünün de yer almasından dolayı bu haberler de manşetten duyurulmuştur. Alternatif turizm türleri ve ekonomi haberleri daha çok köşe yazılarına konu olurken ulusal ve uluslararası turizm haberleri iç sayfalarda kendine yer bulmuştur.

Tablo 5: Aylara Göre Gazetelerin Haberleri Verişi Biçimleri

	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran
İç Sayfa	28	61	63	4
Köşe Yazısı	22	21	21	1
Manşet	8	2	8	-
Toplam	58	84	92	5

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Türk yazılı basınında turizm ile ilgili haberin en çok ekonomi ile ilgili olduğu, sonrasında ise ulusal turizm haberleri ile ilgili olduğu saptanmıştır.

Aylan tarafından 2020 yılında yapılan çalışmada, pandeminin turizm sektörü üzerinde oldukça etkili olduğu, meydana gelen seyahat kısıtlamaları, sokağa çıkma yasakları ve karantina gibi uygulamalar, iptal edilen rezervasyonlar, iadesi istenen ücretler gibi sektörü ekonomik dar boğaza sokacak gelişmelerin meydana geldiği belirtilmiştir. Turizm yazılı basınında yapılan bu incelemeye göre, covid-19 pandemisi ile alakalı en çok pandemiden sonra Türkiye’de yapılacak hukuki düzenlemeler, pandeminin sektörde neden olduğu ekonomik kayıp ve pandemi sonrasında sektörün nasıl bir durumda olacağıyla alakalı tahmin ve görüş içeren haberlerin yapıldığı belirlenmiştir (Aylan 2020: 175-176).

Sharma ve Nicolau tarafından ABD’de covid-19 ve turizm sektörü üzerinde yapılan araştırmanın sonuçlarında ise; Ekonomiye belirli bir normallik düzeyini geri kazandırmak için turizm sektörüne finansal destek sağlanması, sektör içinde de kruvaziyer sektörünün krizden en ciddi şekilde etkilenebileceğini ve mali yardımın tahsisinde öncelik verilmesi gerektiğine değinmişlerdir (Sharma, Nicolau 2020:83).

Türk ulusal basınında turizm sektörü ile yayınlanan haberlerin en fazla ekonomi alanı ile alakalı olduğu görülmüştür. Bunun nedeninin ise turizm sektörünün ekonomiye olan olumlu katkılarından kaynakladığı düşünülmektedir. Turizmin ekonomi üzerindeki olumlu etkileri (akt Arabacı 2018: 105);

- Yurtiçinde ithalat etkisi,
- Gelire olan etkisi,
- Ödemeler dengesine etkisi,
- İstihdam artışı ve yeni iş imkanları sağlaması,
- İşgücü çarpanı etkisi,
- İhracat ve gelir dağılımını düzenlemeye etkisi,
- Ekonomik gelişmeye katkı ve döviz geliri sağlaması,
- Hayat standardının ve kalitesinin yükseltilmesi,
- Küçük ölçekli işletmelerin geliştirilmesi şeklinde bahsedilebilir.

Turizm doğrudan seyahat ve ulaşım ile ilgili olduğunda herhangi bir ulusal ya da uluslararası seyahat kısıtlaması en başta bu sektöre etki etmektedir. Bu açıdan Covid-19 pandemisi turizm sektörüne şimdiye kadar dünya ekonomisini etkileyen krizlerden çok daha fazla zarar vermiştir.

Bir başka deyişle hiçbir ekonomik krizin turizm sektörünü bu kadar olumsuz etkilemediği tespit edilmiştir (Alpago, Alpago 2020:107).

Türkiye’de turizm sektöründe ve turizmin etkilediği sektörlerde doğrudan ve dolaylı çalışan milyonlarca kişi bulunmaktadır. Turizm haberlerinin medyada yer almasıyla sektörde çalışanların pandemiden dolayı turizm sezonun geç başlaması, otellerin çoğunun açılmaması gibi durumlarda yaşanan mağduriyet de gün yüzüne çıkmaktadır. Sektörün salgından etkilenmesi olağandır elbette fakat devlet ve hükümet yetkilileri tarafından sektör temsilcileri ile görüşüp, destekte bulunulması gerekmektedir. Kurumlar ve birlikler tarafından alınan aidatlar ile harçlar pandemi boyunca alınmayarak, vergi indirimleri, personele ödeme desteği ve uzun vadeli düşük faizli krediler ile sektör desteklenmelidir.

Covid-19 pandemisi sonrası turizm sektöründe hızlı bir toparlanma için atılması gereken en önemli adımlardan biri Kültür ve Turizm Bakanlığı, Tarım Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, meslek örgütleri ve yerel yönetimlerin birlikte ve uyumlu bir şekilde çalışmasıdır (Demir vd. 2020: 98).

Türkiye’de sağlık turizmi gelişmekte olan önemli bir sektördür. Covid-19 pandemisi döneminde yeni açılan hastanelerle sektörü güçlendirmek için önemli atılımlar yapılmıştır. Pandemi sonrasında sağlık turizminin gelişmesi için devlet politikası haline gelmeli, destekte bulunulmalı, tanıtıma öncelik verilmelidir.

Sağlık turizmi Türkiye’de gelişime en açık alanlardandır. Bunun için, ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtım ve pazarlama çalışmaları yapılmalı ve yapılan çalışmalar devlet tarafından desteklenmelidir. Sağlık turizmi alanında faaliyet gösteren işletmeler, seyahat acenteleri ile bağlantı kurularak özellikle yurt dışına yönelik pazarlama faaliyetlerini artırmalıdır. Orta Doğu’ya, Avrupa’ya ve Türki Cumhuriyetlerine yönelik pazarlama stratejileri geliştirilmelidir (Aydın 2012: 95).

KAYNAKÇA

Acar Y., Yeni Koronavirüs (Covid-19) Salgını ve Turizm Faaliyetlerine Etkisi, Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi, Cilt:4, Sayı:1 2020.

Alpago H., Oduncu Alpago D., Koronavirüs Salgınının Sosyoekonomik Sonuçları, IBAD Sosyal Bilimler Dergisi, IBAD, 2020; (8): 99-114

Arabacı H., Turizm Sektörünün Ekonomik Büyümeye Etkisi Üzerine Teorik Bir İnceleme, Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi ,2018: 04 (03), S 105.

Aslan R., Tarihten Günümüze Epidemiler, Pandemiler ve Covid-19, Göller Bölgesi Aylık Ekonomi ve Kültür Dergisi,C:8 S:85, 2020.

Aylan S., Covid-19 Pandemisinin Turizm Sektörüne Etkisi: Turizm Yazılı Basınında Çıkan Haberlere Yönelik Nitel Bir Araştırma Journal of Gastronomy Hospitality and Travel V:3, I:2, S.175 2020.

Çakır P., Barakazı M., Koronavirüs Sürecinin Turizm Sektörüne Etkisi ve Salgına Karşı Alınan Tedbirler, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi V:20, I:3, 2020.

Çeti, B. ve Ünlüönen, K. Salgın Hastalıklar Sebebiyle Oluşan Krizlerin Turizm Sektörü Üzerindeki Etkisinin Değerlendirilmesi. AHBVÜ Turizm Fakültesi Dergisi, 2019, 22 (2), 109-110.

Demir M, Günaydın Y, Şen Demir Ş, Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Türkiye’de Turizm Üzerindeki Öncülleri, Etkileri ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi, International Journal of Social Sciences and Education Research, Volume: 6(1), 2020, S.98.

Glesne C., Becoming Qualitative Researchers:An Introduction (4th ed.) Boston, MA Pearson Education, 2011, Paper of Number:30.

<https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html> Erişim Tarihi:31.12.2020.

https://news.google.com/covid19/map?hl=tr&gl=TR&ceid=TR%3Atr&mid=%2Fm%2F01znc_
Erişim Tarihi:14.02.2021

<https://www.flihtradar24.com/data/statistics> Erişim Tarihi:10.01.2021.

<https://www.iha.com.tr/haber-cumhurbaskani-erdogan-2020-hedefi-58-milyon-turist-41-milyar-dolar-turizm-geliri-830342/#:~:text=EKONOM%C4%B0-,Cumhurba%C5%9Fkan%C4%B1%20Erdo%C4%9Fan%3A%20'2020%20hedefi%2058%20milyon%20turist%2C,41%20milyar%20dolar%20turizm%20geliri> Erişim Tarihi:31.12.2020.

https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/sg_policy_brief_covid-19_tourism_august_2020.pdf
Erişim Tarihi:31.12.2020.

<https://www.unwto.org/taxonomy/term/347> Erişim Tarihi:31.12.2020.

<https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms> Erişim Tarihi:31.12.2020.

[https://www.unwto.org/world-tourism-barometer-n18-january-2020#:~:text=International%20tourist%20arrivals%20\(overnight%20visitors,and%202018%20\(%2B6%25\)](https://www.unwto.org/world-tourism-barometer-n18-january-2020#:~:text=International%20tourist%20arrivals%20(overnight%20visitors,and%202018%20(%2B6%25)). Erişim Tarihi:30.12.2020.

<https://www.who.int/bulletin/volumes/89/7/11-088815/en/> Erişim Tarihi:11.02.2021

<https://wtcc.org/Research/Economic-Impact> Erişim Tarihi:30.12.2020.

<https://yigm.ktb.gov.tr/Eklenti/69320,turizmistatistikleri2019-4pdf.pdf?0> Erişim Tarihi:30.12.2020.

<https://yigm.ktb.gov.tr/TR-9851/turizm-istatistikleri.html> Erişim Tarihi:31.12.2020

<https://www.trthaber.com/haber/gundem/45-gun-icinde-turkiyeye-yeni-hastaneler-kazandirildi-488828.html> (Erişim Tarihi:03.01.2021).

İbiş S., Covid-19 Salgının Seyahat Acentaları Üzerindeki Etkisi Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi, V:3, I:1, 2020.

Karagöz Y., Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği Kitabı 2.Basım-Nobel Yayınevi, 2019, S.972.

Oğuz A., Türkiye'de Alternatif Bir Turizm; Sağlık Turizmi, / KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14 (23): 91-96, 2012.

Sharma Abhinav, Nicolau Juan Luis,COVID-19'un Seyahat ve Turizm Endüstrisi Üzerindeki Etkilerinin Açık Pazar Değerlendirmesi, Turizm Araştırmaları Yıllıkları, Cilt 83 , Temmuz 2020 ,83.

Şahin B.Ç. "Pazarlama İletişim Medyası Olarak Web Ortamında İçerik Analizi Yapmanın Güçlükleri ve Olası Çözüm Önerileri" Yönetim Dergisi,19, 61, 2008.

Yapar A., Basında Etik, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 16,1997.